Reintje de Vos waagt zich nu dicht bij de menselijke woningen. Bunzing, wezel en hermelijn maken hele tochten, waarbij men dikwijls kan opmerken dat ze nog al eens op hun voetspoor terugkomen, of soms plotseling onder de dikke sneeuwlaag verdwijnen. Uit het aangrenzende Duitse gebied komt zo nu en dan een wild zwijn ons land met een bezoek vereren. We kunnen tegen een dergelijke inval als natuurliefhebbers geen bezwaar hebben, en ook de boer die tot de ontdekking kwam dat zijn zeug in „blijde verwachting"was door toedoen van haar wilde stamvader, had er aardigheid aan. Hoewel wij nog elke dag genieten van de winterse schoonheid van dit landschap, verlangen we toch naar de lente en de zomer. Te zijner tijd hoop ik dan eens iets te vertellen van het natuurleven in deze jaargetijden rondom huize Brecklenkamp.
Brecklenkamp, 14 Maart 1947.

Komt er een strenge winter en zo ja, welke waarnemingen zijn dan het meest gewenst?

Als de voortekenen niet bedriegen, komt er volgens het volksgeloof opnieuw een behoorlijke winter. Dit volksgeloof bestaat natuurlijk uit verschillende waargenomen factoren ; ik ben er in geslaagd enkele daarvan op te sporen. Ieder, die andere „strengewinter tekenen" kent zou er goed aan doen, deze mee te delen in dit blad, of ze aan mij op te geven, in iedere streek zal bovendien de nadruk worden gelegd op verschillende omstandigheden. Het vroege voorkomen van bepaalde wintergasten wordt ook vaak genoemd, maar m.i. wijst dit slechts op ingevallen kou of vorst ten Noorden en Oosten van ons land, wat de aanleiding voor hen was, om op trek te gaan.

Allereerst werden mij bekend de rijmpjes :

October met groene blaân
Duidt een strenge winter aan.

en verder :

Zo 't loof niet valt vóór Sint Martijn (11 Nov.)
Dan zal 't een harde winter zijn.

Nu ik dit schrijf, is het al over de helft van November en nog is er veel blad aan sommige bomen, v.n.l. aan eiken, esdoorns, populieren en vooral veel aan de wilgen.

Ook vruchtenrijkdom zou een strenge winter voorspellen. Welke vruchten dit moeten zijn, daar is men het niet over eens. Hoe zit dat ? Iemand vertelde me, dat er in tegenstelling met het vorige jaar weinig eikels zijn, zodat er nu geen strenge winter „zou komen", want de dieren kunnen nu geen voorraad maken. Maar een ander beweerde weer, dat er véél vruchten zijn (b.v. appels, peren, meidoornbessen en misschien ook duindoornbessen, verder heb ik het niet zo nagegaan, de sneeuwbessen lijken me ook goed in hun vruchten te zitten, rozenbottels zijn er ook veel, lijkt me), zodat er wel weer een strenge winter zal komen.

Dan de bijen. In Zeeland hoorde ik, dat de bijen in 1946 4 cellen maakten tegen normaal 1. Dit jaar is het zo, dat ze er zelfs 5 maken tegen normaal 1, de bijen rekenen dus wel op veel kou.

Hoe komt men er nu bij, aan deze omstandigheden een weervoorspellende waarde toe te kennen? Dit zal men doen door een zeer langdurige ervaring, die van geslacht op geslacht is verder verteld en die zich dan wel over enkele honderden jaren zou kunnen uitstrekken. Toch meen ik, dat het volk in deze niet helemaal weet te onderscheiden tussen oorzaak en gevolg, zoals dit meer het geval is. Wat zegt U b.v. van het volgende briefje, dat een onderwijzer van een mama ontving: „Doordat Johan vanmorgen niet op school was wegens het bruiloftsfeest heeft hij vanmorgen wat langer geslapen".

De oorzaken, dat men bovengenoemde natuurverschijnselen tot strenge wintervoorspellingen heeft geproclameerd zijn wellicht de volgende: Er zullen ook in het verleden perioden zijn geweest, dat de depressies ver ten Westen van ons land voorbijtrokken en dat het scheen, dat ons land was gaan behoren tot het continentale klimaatgebied. Deze (tijdelijke) klimaatsverandering zal de bovengenoemde verschijnselen tengevolge hebben gehad. Maar dan alleen door de droge lente en zomer (veel vruchten, veel reserves bij de bijen). Men zou er b.v. ook nog bij kunnen voegen „een goede graanoogst", tenminste wat de kwaliteit betreft, de tarwe b.v. is dit jaar even goed als het buitenlandse product. Men zou eventueel ook kunnen constateren, dat na een goede zomer de hommels evengoed veel cellen maken. Zo vond ik eind Augustus bij Hulst een nest van de Steenhommel, dat tientallen extra cellen bevatte met stuifmeel en speciaal met honing, zonder dat deze nodig waren. want de larvevoorraad was zeer klein en de koningin was oud en der dagen zat. Oorzaak: de vele dagen, waarop de hommels konden uitvliegen, wat ook voor de bijen geldt. Als speciale vraag komt daarbij naar voren of in een warme zomer de individuële prestaties der hommels en bijen ook toenemen, maar hiervan weten we buitengewoon weinig af.

De oorzaak, dat het loof zo lang aan de bomen zit, zal zijn gelegen in het droge najaar met weinig sterke wind. Opvallend was het, dat de eerste flinke depressie, die over ons heen trok (ongeveer 8 November) heel veel blad naar beneden haalde. Eind October schenen vele bladeren nog te sterk te zijn, om aangetast te worden door de toen optredende nachtvorsten.

De kernvraag is: hoe vaak wordt een continentale zomer gevolgd door een continentale winter en omgekeerd. Maar dit kunnen we gevoeglijk aan de meteorologen overlaten, die helaas nog niet buitengewoon veel weten van de voorspellingen op lange termijn, hetgeen niet te verwonderen is, als men de korte tijd in aanmerking neemt, waarover men pas voldoende waarnemingen heeft verzameld.

Hoe het ook zij, als er een strenge winter komt, zou ik de na-

druk willen leggen op het belang van de volgende te verrichten waarnemingen :

We zijn het best ingelicht over de steltlopers, eenden en andere water- en moerasvogels, tenminste wat het Westen betreft. Uit het Noorden en Oosten hebben we niet bijzonder veel. Vooral van de „landvogels" als kwikstaarten, leeuweriken, piepers, lijsters en allerlei roofvogels en vinkachtigen zijn waarnemingen gewenst. Het is het best op dit gebied alle waarnemingen aan te tekenen. Wel zijn we bekend met het feit, dat hele stukken niet door mensen bewoond gebied in strenge winters practisch door bijna of totaal alle vogels verlaten zijn (P. Brander heeft daarover buitengewoon merkwaardige gegevens betreffende het Bos van Amsterdam) en dat ze zich concentreren op de boerderijen, gehuchten, dorpen en steden. Maar welke soorten en aantallen, dat weten we maar slecht, vermoedelijk niet het minst, omdat men tot nu toe onvoldoende in de gaten gehad heeft, dat de toestand in strenge winters zo verschillend is van die in normale.

Verder zijn opgaven van aantallen dode vogels over bepaalde afstanden of oppervlakten zeer waardevol, speciaal ook weer betreffende de kleine „landvogels". Ook duidelijk geconstateerde achteruitgang van de broedvogelbevolking van bepaalde stukken die men goed kent, is zeer de moeite waard om op te geven.

Ik kan helaas niet in détails treden, omdat dit veel te veel ruimte zou vragen. Wie er meer van wil weten moge ik verwijzen naar de bestaande literatuur op dit punt, waarover ik desgewenst gaarne inlichtingen wil geven. Alle opgaven, hoe gering ook schijnend, zijn waardevol en worden later verantwoord. Ook opgaven over de afgelopen strenge winter, mits spoedig ingezonden.

Wanneer we tegen de hiervoor meegedeelde feiten in, een normale winter krijgen, is er net zo goed veel nuttig werk te verrichten. Ik zal me tot enkele soorten bepalen : Hoe staat het met de aantallen Bergeenden, Wintertalingen, Kieviten, Goudplevieren, Tureluurs, Zwarte Ruiters, Steenlopers, Zilverplevieren, Rosse Grutto's, Putters, Kneutjes, Vinken (sexeverhouding opgeven !), Graspiepers en Boomleeuweriken in Uw omgeving ? En zo men er waarnemingen over heeft, ook gaarne gegevens van andere min of meer „dubieuze" wintervogels. Wanneer ze tijdelijk (door vorst) weggaan, hoe lang ziet U ze dan niet ? Ook opgaven over „winterbewegingen" in beide trekrichtingen van dergelijke en andere soorten zijn zeer welkom. Evenzo zijn van belang notities van aankomst-data en doortrek van de vogelsoorten, die in Uw streek normaal in het eerste kwartaal van het jaar terugkeren en door langdurige en/of strenge vorst min of meer verlaat zijn.

A. de Haenstraat 53, Den Haag. D. A. VLEUGEL.